

Socialisternes valgprogram 1915

Vedtatt paa det norske arbeiderpartis landsmøte
24de og 25de mai 1915

Ved alle valg anerkjender det norske arbeiderparti bare kandidater som erklærer sig enig i partiets hele principielle program.

Som nærmest liggende opgaver for lovgivningsmagten og derfor opgaver, som bør indta en fremskutt plads i agitationen ved forestaaende stortingsvalg, skal landsmøtet peke paa:

1. Almindelig stemmeret i stat og kommune for kvinder og mænd over 21 aar. Bostedsbaandets ophævelse. Folkeavstemning i vigtigere lovsaker. Valgdagen skal være fredag.

2. Folkeskolen utviklet til en fælles barneskole for alle samfundets barn. Frie ungdoms-, fag- og middelskoler, bygget paa øverste folkeskoleklasse. Læsetiden forhøies og landsskolens bringes i høide med byskolens. Skolestyret vælges direkte av kommunens stemmeberettigede. Skolevæsenet henlægges under eget departement.

3. Omlægning av toldskatterne til indtægts-, formues- og arveskat, og disse gjort gradvis stigende. Ophævelse av den begrænsede skatteprocent.

4. Effektive botemidler mot arbeidsløshet. 8 timers arbeidsdag og foreningsretten beskyttet.

5. Almindelig folkepension.

Sykepleien ført over i beskatningen. Ved forandringer i sykeforsikringsloven kræves særlig lettet adgang for kommunerne til at ansætte læger og jordmødre paa fast løn og til at yde fri kur og pleie paa sykehus.

6. a. Avvæbning. b. Stedseverende nøytralitet. c. Obligatoriske ubetingede voldgiftsavtaler.

7. Rentefri laan for ubemidlede til grundforbedringer av mindre jordbruk. Landkommuner skal sikre sig jord, som til enhver tid kan anvendes til kommunal drift eller arbeiderbruk.

Fortrinsret for kommunerne til laan av offentlige midler til kjøp av jord, skog og andre naturherligheter.

Retten til jagt, fangst og fiske tilsikres alle landets indvaanere.

Ret for stat og kommune til at erhverve jordeiendomme og andre naturherligheter som skog, vandfald, gruber og fiskevær ved tvungen avstaaelse.

Denne kommunernes ret bør i første række anvendes overfor: a. eiendomme, som eies av utenbygdsboende og selskaper, og b. eiendomme, som gjennom længere tid har været drevet saa slet, at samfundet ikke er tjent med det.

Erstatningen skal bygges paa eiendommens virkelige avkastning og maa ikke overstige gjennomsnittet av de sidste 10 aars skattetakst.

Matrikelskatten avløses av en progressiv grundskat, bygget paa sakkyndig værdsættelse og periodiske takster ved kommunal foranstaltning.

8. Kommunen paalægges ved lov at føre en effektiv boligkontrol og med støtte av staten at opføre det tilstrækkelige antal av forsvarlige boliger for befolkningen. Videre maa leieboerne ydes beskyttelse mot urimelig høie husleier. Egnenhjemsbevægelsen fremmes under former som betrygger mot spekulation.

9. Staten bør støtte og ved lov fremelske kooperative foretagender og kommunale handels- og haandverksbedrifter.

Staten og amterne overtar dampskibstrafikken, hvorved en planmæssig drift av de store kystlinjer og en forbedret ordning av de viktigere lokalruter fremmes.

10. Bekjæmpelse av drikke trafikken ved et lovgivningsarbeide som leder frem til statsforbud.

Herunder:

a. Ophævelse av rusdriklovens paragraf 7. b. Alt salg av rusdrik saavel i by- som landkommuner gjort avhengig av kommunal bevilgning. c. Rusdriklovens paragraf 39 gives saadan form, at bystyrene faar adgang til at forhøie avgifterne for smaasalg av vin til 1000 kr. d. Mindst 1 pct. av statens direkte alkoholindtægter avsættes til et fond, som efter stortingets nærmere bestemmelse brukes til bekjæmpelse av rusdrik trafikken. (Indløsning av ældre rettigheter og andet.)